

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak
dan opoldne.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom
za celo leto K 36.—, za pol leta K 18.—, za
četrt leta K 9.—, za mesec K 3.—. Za Nem-
čijo celo leto K 40.—, za ostalo tujino in
Ameriko K 48.

Posamezna številka 14 vin.

Št. 89.

V Ljubljani, petek dne 19. aprila 1918.

Leto II.

Strankino razcepljenje na Norveškem.

Norveška stranka je imela o Veliki noči v Ljudskem domu Kristijanije svoj 23 redni strankini shod. Praviloma bi se imel vršiti šele v binkošti, toda tok raznih smerij v stranki je zagazil tako daleč, da je bilo treba razjasnjenja. Stranka z leve je oživitvorila organizacijo delavskih svetov, ki so postali delujoča središča revolucionarnih elementov. To je poostriło krizo. Delavski sveti, ki so po deželi hitro napredovali, so že zborovali dne 24. marca, kjer so določili svoj program in svojo taktiko. Strankin zbor je bil zelo številno obiskan, udeležilo se ga je 300 odposlancev iz vseh delov dežele kakor tudi člani glavnega predsedništva. Otvoritveni govor je imel strankini predsednik Knudsen, ki je opomnil na edinstvo. Napredek strank je vsega upoštevanja vredno. Tako n. pr. se je socialno demokratično število volilcev v letih 1909 do 1915 skoro podvojilo in pri zadnjih volitvah je znašalo skoro tretjino skupnih volilcev Norvegije. Dalje je število strankinih članov v zadnjem letu naraslo za več kakor deset tisoč, tedaj na osemdeset tisoč. V jeseni se vršče volitve v Storting utegnejo izpasti tedaj kar najugodnejše.

Razcepljenje stranke v dve natančno ločeni skupini je bilo tedaj jasno. Opozicija z leve je zahtevala, da bi se morala socialno-demokratična stranka z leve na Švedskem povabiti na strankin shod. Drugi predlog opozicije meri na to, da se povabita stockholmski zastopnik boljševiške vlade Worowsky in gospa Balabanova, tajnica Zimmerwaldske komisije. Stari voditelji, zlasti Egde Nisson in Magnus Nilson, so se izrekli zoper predloge, a predlogi so bili z veliko večino sprejeti. Pokazalo se je, da ima opozicija večino na strankinem zboru. Drugi dan, ko se je začela debata o taktiki stranke, so bile difference še jasnejše. Večina strankinega predsedstva (dvanajst članov) je k temu vložilo resolucijo, ki med drugim slove:

Socialistični družabni red sloni na ljudski večini. Socialna demokracija ne more radi tega pripoznati nobene silovite diktature niti od višje strani, niti od delavskega razreda. Strankin zbor je mnenja, da ne more pritrđiti generalnemu štrajku ali revolucionarnim večjim akcijam v dosego draginskih zahtev ali kot član k vojaškemu štrajku za odpravo militarizma. V sedanjem času bi taka akcija le škodila stvari delavskega razreda. Strankin zbor se obrača do delavcev, da se zbirajo okrog svojih strokovnih in političnih organizacij v varstvo za svoje gospodarske koristi in se pripravijo k velikemu navalu, da si pribore pri volitvah v jeseni v Storting večino za socialno demokracijo.

Manjšina predsedstva (šest članov) pa je predlagala naslednje:

Socialna demokracija ne more pripoznati pravice posedujočim razredom, da gospodarsko izkoriščajo delavski razred tudi tedaj, ako se to izkoriščanje opira na večino v ljudskem zastopstvu. Norveška delavska stranka si mora zaradi tega prilastiti pravico, da posveti večje akcije ali revolucijo v vojni za gospodarsko oprostitev delavcev. Stranka ne more ravnodušno gledati kot razredno-bojna stranka boj, ki ga vedijo druge delavske organizacije. Strankin zbor pozdravlja z veseljem snovanje delavskih in vojaških svetov kot izraz sodelovalne sile in podjetniškega veselja delavskega prebivalstva.

Debata je bila živahna. Lidan, Vidnes, Holtermann, Kludsen, Buen in več drugih so govorili za staro smer stranke, za opozicijo pa Martin Traumael, Schefflo in Olausen. Pri glasovanju je zmagala opozicija s 158 proti 127 glasovom. Sklenilo se je, da se stranko prikladi pri Zimmerwaldskem komiteju in da skupno deluje s švedskimi socialnimi demokrati leve.

V vojaškem vprašanju je bil naslednji nov predlog opozicije sprejet: Ker je kongres strokovne deželne organizacije zavrnil predlog glede vojaškega štrajka in ker so se ustanovila lastna društva za brambodolžne, uvideva strankin zbor, da skupno postopanje glavnih organizacij v tej zadevi ne obstoji več. Vendar hoče strankin zbor se pristaviti, da se vojaški štrajki popolnoma vjemajo s socialističnimi principi. Delavstvo si zaradi tega ne pusti jemati pravice, da uporabi to sredstvo v boju za svojo oprostitev.

Predsednikom deželnega predstojništva je bil izvoljen urednik Ryrre Grepp, drugim predsednikom odvet-

nik Emil Stang in tajnikom urednik Traumael. Vsi člani prejšnjega vodstva so izjavili, da nočejo vstopiti v novo vodstvo, ker ne marajo za novi kurz biti odgovorni. Kljub temu izkuša opozicija, pregovoriti več starih voditeljev, da bi vstopili v predstojništvo.

Zgodovinski dnevi v Petrogradu.

Petrograški dopisnik »Daily News« poroča svojemu listu o dogodkih v Petrogradu v dnevih nemške invazije, ko se je ruska vlada odločevala, naj-li sprejme nasilni mir brez ugovora ali naj napove Nemčiji revolucionarno vojno.

Nepričakovani nemški napad je razblinil vse ruske načrte. Ljening je bil vedno mnenja, da se mora skleniti mir že v Brestu-Litovskem, da pa mora ruski narod ohraniti vse pridobitve in ideje revolucije, da jo ohrani pri življenju do onega trenutka, dokler ne bi približalo nadaljevanje vojne na zapadu tudi druge narode k ruski revoluciji. Nasprotno pa je bil Trocki prepričan, da je revolucija v zapadni Evropi le vprašanje časa, da jo je pričakovati v najkrajšem času. Njegovo politiko v Brestu-Litovskem je spremljalo domnevanje, da Nemčija ne more več pričeti proti Rusiji novih vojaških akcij. — Le osem dni naj bi se bilo počakalo s prekinjenjem premirja in zadostovalo bi bilo, da bi se bila zedinila Trockij in Ljening za emotno taktiko. Trockij bi bil sprejel Ljeningovo. Nemčija ni čakala, in rusko vlado je presenetila nemška ofenziva, kateri se ni mogla ustavljati z vojaško silo. Trockij je še nekoliko omahoval, potem pa je pritegnil Ljeningu, ker rešiti je hotel, kar se je dalo, in je odposlal znano brzojavko. Ni bilo več časa sklicati izvrševalni odsek sovjetov.

Vest brzojavke o kapitulaciji je izzvala silen vihar. Stranke opozicije so jo obrnile v svoj prid in napadte vlado samo, ker je sprejela ta mir sedaj, ko je razbila brest-litovska pogodjanja. Socialni revolucionarci in boljševiki so trdili, da bi bila vlada v slučaju, ako bi bila pozneje sprejela nemške predloge, ki jih je v Brestu-Litovskem odbila, oslabila monarho silo revolucije. Radek in njegovi privrženci so bili pripravljani boriti se do skrajnosti, prepričani, da bi tako na boljši način pripravljali pot internacionalni revoluciji. V konferenci, ki se je vršila malo pozneje, je zmagala mirovna stranka. Zanimivo je, da so se izrekli vojaški vsi proti vojni, dočim so bili pripravljani delavci tudi za vojno.

Preden so Nemci odgovorili, so pričale vse vesti z bojišča, da grozi od strani nemške armade podjarmljenje Rusije: Rusi so se slabo upirali nemškemu prodiranju in se umikali, ne da bi uničili vojni material in živež. In te vestni revolucionarci so bili pripravljani za odboj, navzlic indiferentnosti množic. Čas je pohajal, toda odgovora ni bilo. Tedaj pa je skušala vojna stranka prepričati Ljeninga, da je boj do skrajnosti edina možna politika, ako nadaljujejo Nemci ofenzivo, politika, ki ne bi škodovala revoluciji. Prišel je s svojo propagando tudi Radek in izkupil veselo: Situacija se je zelo izboljšala. Borili se bomo, in če dobimo bitko, je rešena stvar revolucije! Ves dan so prirejale stranke shode, v sovjetu pa je branil Sinovjev brzojavko o kapitulaciji, ki jo je odobril tretji kongres sovjetov in jo povzročilo prepričanje, da se je nemogoče dalje upirati nemški ofenzivi.

Izvrševalni odbor vseh sovjetov je sklenil sprejeti mir pod bolj pomeževalnimi pogoji kakor so bili oni, ki jih je bila stavila Avstrija Srbiji pred tri in pol leti. To je zahtevala stroga disciplina boljševiške stranke, ki je soglasno glasovala za mir, dasi so mnogi menili, da pomeni sprejetje takega miru samomor ruske revolucije in da je s tem onemogočena tudi vsaka druga revolucija. Ljeningova stranka je dosegla v izvrševalnem odboru večino in tako

je bil sprejet nemški mir s 116 glasovi proti 85. 26 članov se je vzdržalo glasovanja.

Nato je prišla vest o nemških mirovnih pogojih. Ljening je napadel Trockega v nekem članku v »Pravdi«, kjer je dejal, da ve vsa Rusija, kdo trpi od boleznih revolucionarnih fraz. In ko so bili prihodnji dan znani nemški pogoji, je napisal Ljening zopet članek, kjer je obrazložil, zakaj sprejema novi mir. Mednarodna vojna je vzrok revolucije; kolikor dalje traja, toliko boljše za revolucijo. Rusi se morajo truditi, da rešijo revolucijo, kolikor je v njih moči, dokler ne bo izkervavela meč buržuazije in dokler se zapadni narodi ne pridružejo ruskemu narodu. Če pa odbijemo pogoje, bo prišla še večja nesreča nad Rusijo in še sramotnejši mir. Opozorjal je, da moče ruska vojska ničesar več vedeti o vojni, in zasmehuje Trockega, rekel, da je mogla danes siliti Rusija v vojno le strahopetna retorika. Ako bi obveljala retorična politika, ne bi ostal niti trenutek dalje v vladi ali v centralnem strankinem odboru. Ta izvajanja so zbudila veliko presenečenje in začudenje, posebno ker je bilo uredništvo lista v bistvu naklonjeno vojni, ker so priobčila »Izvestija« Trockijev članek, ki je pozivljala na vojno in ker je izdala »Pravda« sama apel v angleškem jeziku, s katerim je pozivljala na ustanovitev revolucionarne legije inozemcev, da se ustavi nemško prodiranje proti Petrogradu.

V strankah je nastopila radikalna sprememba: Starejši vodje manjševnikov, zaščitniki miru, kakor Martov in Lukanow, so se vzdrževali v »Novaja Žizn« agitacije za vojno razpoloženje. Nasprotno pa so ugovarjali željani boljševikov pripadniki vojne stranke, kakor Radek, Volodorski, Vromski in drugi. Med generalnim zborovanjem strank je sedel Ljening, ko je razvil svoje mnenje, naslonjen na steno, s sklenjenimi rokami, in nasmeškom na ustnicah, ne da bi poslušal izvajanja svojih nasprotnikov. Vedel je, da pripadniki vojne stranke nimajo več mnogo upati. Odborova seja se je začela ob 5. zjutraj. Smerdov je prebral hitro nemške pogoje. Toda dobra večina navzočih prav gotovo ni razumela njih važnosti. Trockega ni bilo pri seji. Končno pa je izgubil tudi vsa svoja avtoriteta in bi bil moral, tudi če bi bil navzoč, pritrđiti predlogu Ljeninga. Nastala je tišina, ona tišina, ki nastopi po razglasitvi smrtno obsodbe. Ljening je stopil samozavestno na govorniški oder in razvil v četrturnem govoru svoje mnenje brez vsakešne retorike in neizprosno: Odpor je nekoristen, v nobeni deželi ne čujemo o revoluciji, in nemuino bi bilo iti na boj brez zavesti, da bo ta izzval revolucijo tudi pri drugih narodih. Več kot polovica zborovalcev mu je pritrđila. Martov je govoril sijajen govor opozicije, poudarjajoč, da je nemogoče sprejeti separatni mir na podlagi nemških pogojev. Sledilo je glasovanje... Uspeh smo povedali že zgoraj. Edini Rjasanow je prekršil disciplino stranke in glasoval proti. Po glasovanju so se vdajali misli, da so izrekli smrtno obsodbo 6. je odbor zaključil zborovanje. Žalostno je stopala gružča boljševikov po petrogradskih ulicah, v hladnem zimskem jutru; skoro vsi so se vdajali v misli, da so izrekli smrtno obsodbo revolucije... hodili so kakor obsojeni, trudno in težko...

Pomirjeni in spočiti duhovi pa so spoznali že naslednji dan, da je imel Ljening prav: boljševdati se položaju, kakor žrtvovati Petrograd z retorično gesto. Začeli so se zavedati nevarnosti, ki jim je pretikla. Čete so se brez izjeme branile, bojevali se.

Nove določbe glede vojnih vjetnikov.

Vojaško poveljstvo je obelodanilo določbe, kako postopati z vojnimi vjetniki-delavci iz Rusije, Ukrajine, Finskega in v od Avstrije ter Nemčije zasedenem ru-

skem ozemlju za čas od 1. majnika pa do vrnitve domov. Razglas obsega 30 točk. Iz njih posnemamo, da se ruski vojni vjetniki še ne smatrajo kot prosti (!). Da jih spravijo domov, bo trpelo še precej časa.

Ruskim vojnim vjetnikom se še vedno pripozna »lastnost vojaka«, zato se ne smejo kar tako prosto gibati. Po neki v Avstriji doslej neznan metodi: »Za brezdelnike pri nas ni kruha!« se bo določila delovna dolžnost za vjetnike. Dejstvo, da so avstro-ogrski vjetniki v Rusiji prosti, je »nepoznanje položaja«. Tisoči (bolje rečeno desetstisoči) naših ljudi, ki se vračajo iz »sovrzne dežele« (ali se nista sklenila mir in prijateljstvo z Rusijo?), niso »ne le iz človeških, prijateljskih motivov prosti«, temveč pregnanci brez kruha, ki v grenkem pomanjkanju med štrapacami in težavami iščejo svojo domovino. Domov se vračajoči vojni vjetniki so nam vsekakor pripovedovali drugače.

Važno poglavje obravnava izprememba pogodbenega razmerja med podjetniki in vojaško upravo. Kar se tiče prehrane, se opozarja, da bodo Rusi dobivali izdatno, zdravo in primerno dovolj hrane, kar se smatra kot najvažnejši pogoj za delovnost Rusov. Vojaška uprava ni voljna, da da svoje moči na razpolago, ako vojni vjetniki zapuste svoje prehranjevališče radi nezadostne prehrane ali kakršnesikoli dokazane krivde delodajalca. Kar se tiče plačila, tedaj ima sedaj vsak vojni vjetnik pravico do dnevnega plačila, katerega dobi na istem mestu v enakem času kakor »prost civilni delavec« enake kategorije. Plačilni tarifi se bodo izročili delodajalcem in politični oblasti prve inštanice. Stroški prehrane se vojnim vjetnikom odtrgajo od plačila, in se pripomni, da določijo množino živil, kakor tudi vrednost le-ta oblasti. Premembe plačilnega sistema kakor tudi minimalna določitev plačila (1 K za delovni dan pri poljedelstvu in 2 K pri drugih uporabah) ne smejo v nobenem slučaju dati povoda, da bi se dolžna naravna preskrba skrčevala. Posebno važnost polaga vojno-ministerijalni odlok na premijske in akordne plače. Delovni čas, počitek in prosti dnevi so enaki kakor pri takomenovanih prostih civilnih vjetnikih. Brez spremstva se vojni vjetniki ne smejo peljati po železnici, po noči morajo se držati v njim odkazanih stanovanjskih, in sicer od 9. ure zvečer do 6. ure zjutraj. Dovoljeno ni, da bi se vojni vjetniki udeleževali sprevodov (najbrž se misli s tem vsekakor sprevode na Rešnjega telesa dan, prošnje procesije itd.), demonstracij itd., ker so leti mešanica prostih civilnih delavcev in vojakov. Obiskovanje kinematografa ali gledališča jim je dovoljeno »v spremstvu« (v čevgavem?), ravnotako obisk gostiln. Vlačenje z ženskami je prepovedano. Razglas nasproti temu vsebuje delne določbe o ženitvi in končno se povdarja, da vojni vjetnik more, ako hoče ostati v Avstriji, pri tem pa se mu ni treba bati, da bi se priregnili vojaški službi. Na zadnje se izrecno omenja, da veljajo za vojne vjetnike drugih držav dosedanja določila.

Politični pregled.

— **Kako je bil imenovan minister za zunanje stvari.** Ogrska pisarna poroča, da je pisal neki dunajski list, da sta bila avstrijski ministrski predsednik Seidler in ogrski ministrski predsednik Wekerle »naprej pritrudila imenovanju. Pisarna popravlja to vest ter trdi, da Wekerle o imenovanju ni ničesar vedel in je zato podal demisijo. Očividno je zmagal vpliv Tisze. K tej vesti o imenovanju pravi »Arbeiter-Zeitung«: »Avstro-Ogrska ne obstoja le iz dveh držav, marveč obsega tudi deset narodov. Utegnili bi misliti, da se bodo pred odločitvijo smeri naše zunanje politike — ta odločitev je v imenovanju ministra za zunanje stvari — zaslišali zastopniki narodov; da bi torej poleg Ogrrov tudi Nemci in Čehi, Poljaki, Ukrajinci in Jugoslovani imeli priložnost, da zastopajo svoje želje o smeri zunanje politike, za katero se zastavljajo kri in imetje vseh narodov. Takrat ni bilo tako. Noben Nemeč in noben Čeh, noben Poljak, noben Ukrajinec in noben Jugoslovani ni imel priložnosti, da bi se bil posvetoval s cesarjem pred imenovanjem. Le eden je imel to priložnost in jo izrabil: grof Štefan Tisza. Dobro jo je porabil: svojemu ljubljencu je preskrbel najvažnejše dostojanstvo v državi in obenem vrigel vladno, ki je imela izvesti volilno reformo. Ustavno vprašanje, ki ga je omenjalo že cesarsko pismo, zadobi z imenovanjem barona Buriana še večji pomen. Dognati se mora, kdo ima pravico in dolžnost, posvetovati se s cesarjem pred važnimi odločitvami. To dognati, je prva in najnujnejša dolžnost poslanske zbornice. Če ne mara poslanska zbornica kar odstopiti, če se ne mara odreči vsakršnemu vplivu na najvažnejše odločitve, mora nedvomno izraziti, da odreka ljubljencu grofa Tisze vsakršno zaupanje, doklen mu bo poverjeno vodstvo zunanje politike.

— **Parlament.** Sklicanje državnega zbora je sedaj določeno na torek, dne 30. t. m. Prihodnji teden prično

marljivo zborovati odseki. Brambni odsek je sklican na 23. t. m. — Zaradi sklicanja delegacij se je predsednik Hauser razgovarjal s predsednikom odseka za zunanje stvari dr. Bärnreiterjem.

— **Baron Burian vnanji minister.** Baron Burian, katerega so meseca decembra 1916 naglo odslovili, da je napravil prostor grofu Czerninu, je postal zopet minister vnanjih zadev. Obdrži pa še nadalje vodstvo skupnega finančnega ministrstva, tako ga preide, ker je delokrog vojnega ministra omejen na vojaške zadeve, skoraj vsa skupna vlada v ogrske roke. Imenovanje Burianovo se je izvršilo, kakor pravi »Arbeiter-Zeitung«, ne da bi se bilo zaslišalo mnenje zastopnikov avstrijskih narodov. »Če so merodajni krogi sigurni, da imajo na svoji strani ogrske oligarhe, potem imajo soglasje onih, ki sploh pridejo v poštev.« — V čeških političnih krogih so mnenja, da Burian le pripravlja mesto za grofa Tiszo. Od take politične smeri pa Čehi nič dobrega ne pričakujejo. Jugoslovanski politiki pač priznavajo, da je baron Burian skušal preprečiti vojno z Italijo, sicer pa politika barona Buriana ne more računati na slovanske simpatije.

— **Demisija ogrske vlade.** Člani ogrske vlade so se predvčerajšnjim sestali na ministrski svet, v katerem se je demisija kabineta formalno sklenila in protokolarno ugotovila. Trgovski minister Szterenyi in minister za Hrvatsko, dr. pl. Unkelhäusser, sta telefoničnim potom pritrudila demisiji. Povod odstopu je okolnost, da vlada ni mogla nastopiti poti, katero je želel kralj, v dosego volilne reforme. Zastopnikom časopisja se je naznanilo, da se poda Wekerle na Dunaj, da poda demisijo kabineta. V vladnih krogih so mnenja, da se bo Wekerleju zopet poverila sestava kabineta. Cesar se v nekaterih dneh vrne v Budapešto, kjer bo sprejel vodilne ogrske politike. Končna cesarjeva odločitev bo padla še le v Budapešti.

— **Pismo cesarja Karla.** Iz Pariza se brzojavno poroča: Francoska vlada je sklenila, da dokumente o aferi pisem cesarja Karla predloži parlamentarni komisiji za vnanje zadeve.

— **Princ Hohenzolne ostane na svojem mestu.** Korrespondenčni urad razglša, da je poročilo glede demisije avstro-ogrškega poslanika v Berlinu, princa Gottfrieda Hohenzolne, neutemeljeno in da ostane poslanik na svojem sedanjem mestu.

— **Politični kurz se ne izpremeni.** Predsednik avstrijske delegacije prelat Hauser in poslanec dr. Waldner sta pristala predvčerajšnjim k ministrskemu predsedniku dr. Seidlerju, katerega sta opozarjala »na veliko vznemelenost, ki je vsled dogodkov zadnjih dni zavladala v nemških krogih.« Dr. Seidler je nemška odposlanca molčalil, da ostane politični kurz na zunaj in na znotraj tudi po imenovanju novega vnanjega ministra neizpremenjen. Ministrski predsednik je pri tej priložnosti ostro razglšal, da se bodo tisti, ki svoj blagor pričakujejo od entente slej ko prej smatrali za sovražnike države in da se bo z njimi tudi primerno postopalo.

— **Nikdo noče biti kriv.** Pred desetimi dnevi sta se potopila na svobodni voznici poti med nemškim in angleškim zapornim območjem belgijska parnika »Smet Naeyer« in »Flantern«, in sicer sta zadela ob mine. Ravnotam se je potopilo v zadnjem času več holandskih ribiških čolnov, ki so pravtako zadeli ob mine. Sedaj pa prihajata angleški in nemški uradni poročili in trdita ter se rotita, da mista postavili nobenih min v prostem morskem območju. Ker niso bile te mine niti angleške, niti nemške, so bržčas padle v morje z neba!

— **Krivali!** Angleški vojni kemite je priobčil spomenico kneza Lichnowskega v obliki letaka z naslovom »Krivali«. Železniške knjigarne so razširile najmanj tri milijone eksemplarijev.

— **Holandska prepovedala izvoz živil.** Odredba holandske vlade prepoveduje vsak izvoz živil. Dosedanja dovoljenja za izvoz so v celnem obsegu preklicana.

— **Princ Sikst Parmski.** »Berliner Tagblatt« poroča: Poročila o pismu cesarja Karla so splošno pozornost obrnila na princa Siksta Parmškega. Princ, ki je star sedaj 32 let, je sin pokojnega vojvode Roberta Parmškega. Princ Sikst, brat cesarice Zite, je velik del svoje mladosti preživel na francoskem in v Italiji. Študiral je na katoliški gimnaziji v Feldkirchenu, porazneje pravo na pariški Sorbonni ter se posvetil potem historično-geografičnim študijem. Po svojem stricu grofu Chambordu je princ Sikst podedoval graščino Chambord, katerega je z velikim interesom spopolnil in obnovil, zaradi česar je živel večjim delom v Parizu. Svojih simpatij za Francijo ni nikdar prikrival. V parmški rodbini se je o tem večkrat razpravljalo in naglašalo, da Sikst ne sme pozabiti, da je svak avstro-ogrškega cesarja. Početkom vojne je princ Sikst vstopil v belgijski rudeči križ. Med vojno je bil večkrat v Švici. Pred vojno je imela rodbina Parmskih ožje stike s katoliško Francijo in s klerikalno Italijo. Kot intimne pri-

ateljje rodbine je smatrati profesora bogoslovja tajnega svetnika Musila in jezuita Viktorja Kolba.

— **»Baltske province« se zahvaljuje.** »Deželni svet« baltskih dežel, Estonske in Livonske je poklical svojo »zaščitnico« Nemčijo, da napravi red in vzpostavi pravno družabno razmerje v teh deželah. Kdo pa so predstavitelji tega deželnega sveta? Le sami visoki dostojanstveniki: grofje, vitezi, višja duhovščina in še nekateri drugi privilegirani zastopniki današnje birokratske družbe. Poklicali so nemške Pruse v dežele, da ti zatro in iztrebijo sadove in naprave revolucionarne boljševiške »bande« in da »rešijo« omenjenim stanovom velikanska posestva in moč, ki bi jo sicer boljševiki nekoliko zrahljali, kakor se je to zgodilo na Ruskem. S tem bi bilo njihovega gospodarstva seveda konec. Kajti z zmago zadnje socialne revolucije bi sledila razlastitev veleposestva plemstva, cerkve in posedujočega meščanstva. Velika posestva bi razdelila socialistična kmetiška gibanja v delazmožna mala posestva ali pa jih spremenila v občinske lastnine. Tako se je zgodilo po vsej Veliki Rusiji. Le v teh deželah, ki so jih zasedli Nemci, so postale reforme nemogoče. Privilegirani stanovje Estonske in Livonske se seveda vesele, da so si zopet utrdili svoje posestno stanje. Ni čuda, da se pošiljali tople zahvale svojim rešiteljem! Zato so se zbrali in izrazili željo, »da se združijo z Nemčijo v personalno unijo«. Nemšk. cesarju pa se zahvaljujejo za »rešitev iz težkega položaja«. Ti privilegirani stanovje so zlobnari »deželni svet«, katerega so se udeležili po večini le nemški zastopniki plemstva in duhovščine brez ozira na narod estonski in letski, ki tvori veliko večino prebivalstva v teh deželah. To so bili torej tisti »reprezentanti« estonskega in letskega naroda! — Prusi imenujejo do samoodločbo narodov!

— **Pariz se izpraznjuje.** Švicarskim listom se poroča, da se izpraznjevanje Pariza nadaljuje. Čim bolj obsežna postaja nemška ofenziva, tim več civilnega prebivalstva pa se steka iz vojnega ozemlja v Pariz. Umetnine se odpravljajo iz Pariza. Notre Dame in Louvre sta obložena z vrečami peska, da se po možnosti zavarujeta pred letalskimi napadli. Umetnine so spravljene v globokih kletih. Štrasburška statua se odstrani s Place de la Concorde.

— **Solske otroke odpravljajo iz Pariza.** Pariški dopisnik »Afton bladeta« poroča: Na potovanju v Pariz sem srečal na neki postaji vlak s približno tisoč otroci, ki so bili na potu iz Pariza v Bretanjo. Odpravljajo jih v Bretanjo, da se izognejo nevarnosti obstreljevanja z nemškimi dalekosežnimi topovi. Vsak teden se odpeljejo iz Pariza trije vlaki šolskih otrok.

— **Življenje v Parizu postalo nemogoče.** Dasipravno je francoska vlada prepovedala popotnikom, ki potujejo iz Pariza v Švico, govoriti o obstreljevanju Pariza in njegovih posledicah, vendar soglašajo vse vesti, da je postalo življenje v Parizu nemogoče. V zadnjih dneh je bilo obstreljevano tudi središče mesta, in kmalu nato, ko je postala cerkev Austache žrtev granate, je bilo porušenih več bančnih poslopij in drugih pariških privatnih in javnih hiš.

— **Anglija in Irsko.** Reuterjev urad poroča, da je angleška poslanska zbornica zakonske osnove o splošni vojski dolžnosti sprejela s 301 glasom proti 108 glasovom. Rešitev avtonomije za Irsko se smatra sedaj za zagotovljeno, in sicer na podlagi, da se vojaška dolžnost za Irsko ne uvede, dokler avtonomija ne bo zakonito zajamčena. Vlada odstopi, če bi zbornica lordov odklonila avtonomijo Irske.

— **Lord Landsdowne za sporazumen mir.** Lord Landsdowne je govoril v nedeljo v Birminghamu ter izjavil, da je vojaški položaj vseh vojujočih se držav zrel za sporazumen mir. V zvezi s tem govorom so prijatelji miru v Birminghamu priredili veliko manifestacijo za mir.

— **Lansing o položaju.** Državni tajnik Združenih držav, Lansing, je v svojem govoru v Washingtonu izjavil: Aliirane armade stoje ramo ob rami in tvorijo jednako steno, katere prusko divjanje ne more predreti. V interesu vsega človeštva moramo zmagati v tem orjaškem boju. Pruski militarizem sili vse svobodne može, da varujejo svojo pravico do svobode. Sovražnik je apeliral na silo, s silo ga moramo torej zavrniti. Amerika, zibelj svobode, bo svoje storila. Boriti se moramo, dokler ne zmagajo cilji, katere je proglasil predsednik Wilson. Zmagati moramo in zmagali bomo. Nobenega drugega konca ta vojna ne sme imeti.

— **Poziv ententnih socialistov.** Strankin načelnik v Berlinu piše: Meščanski listi javljajo, da sta poslala Vandervelde in Huysmans s posredovanjem Brantinga socialističnim strankam osrednjih držav poziv, da naj zavzamejo stališče k protokolu zadnje konferen-

radzornica soške armade bo govorila o ondotnem varstvu žene. Brezdvomno je vsa organizacija še sedaj izmišljena, ko se ni izdelana vladna predloga o delovni dolžnosti v vojni in ki bo silila tudi žene od 19. do 40. leta k delovni dolžnosti. Ta vladni načrt ne postane nikdar zakon; žene pa se bodo ne glede na to pritegnile v službovanje na bojišču. Na posledice, ki nastanejo, se ne gleda. V pisarnah, kuhinjah in bolnicah so dosedaj uporabljali vojake, katerih zdravje je bilo zrahljano. Imeli so skoro vsi C-zaznambo. Ti bolni vojaki naj bi se poslali na bojno fronto, kjer se bo njihovo zdravstveno stanje še poslabšalo. Vojska služba je napravila že dovolj, da se iz manj jetičnih napravijo težko bolni jetičniki, ki zelo razširjajo jetiko. Ali se hoče s številno odpošilnatvijo žensk pomožnih moči na bojišče razširati ne le jetiko, temveč še veliko bolj spolne bolezni? Smatramo po večini žene in dekleta, ki so se prigrasile k službi za armado na bojišču, za zelo dostojne in mislimo, da je le delec podvržen prostituciji. Toda obrist-lajtnant Julier je govoril o »zelo slabem materialu« in prostitutkah. Ali se tu ne morejo zanesti spolne bolezni? Uporaba žensk na bojišču bo nevarni sovražnik ljudskega zdravja, ki povzroči nepregledno škodo. Gospodje od vojaštva naj bi ne gledali toliko na izpolnitev svojega stanja, kakor veliko bolj na nevarnosti za ljudsko zdravje.

Shodi.

Vsi odboriki in zaupniki strokovnih organizacij so vabljani na važen zaupen sestanek, ki se bo vršil v nedeljo dne 21. t. m. ob 10. dop. v društvenih prostorih Šelenburgova ulica št. 6. I. Dnevni red: Praznovanje prvega maja v Ljubljani.

Seja odbora »Svobode« se vrši v ponedeljek dne 22. t. m. ob pol 8. zvečer v društvenih prostorih.

Vojna.

Dunaj, 18. aprila. Uradno se razglša: Med Gardskim jezerom in reko Piave živalni artiljerijski boji in letalsko delovanje. V Albaniji je častniški namestnik Arrighi izvojeval svojo 24. zračno zmago.

Berlin, 18. aprila. Wolffov urad poroča iz glavnega stana: **Sovražnik nam je včeraj prepustil velik del v večmesečnih bojih z ogromnimi žrtvami osvobojenih flanderskih tal. Armada generala Siksta pl. Armina je, zasledujoč korakoma se umikajočega sovražnika, vzela Poelkapelie, Langenmarck in Jonnebecke, ter ga vrgla nazaj čez potok Steen. Južno jezera Blancaart je sovražni napad oviral naše prodiranje. Severno Lyse smo, zavarovani po naši artiljeriji, znatno napredovali. V bojih zadnjih dni smo ujeli 2500 mož, zaplenili nekoliko topov in znatno množino strojnih pušk.**

Na bojišču ob obeh straneh Somme ljuti artiljerijski boji, zlasti pri Moreuilu in Montdidierju. Na vzhodnem bregu Moze smo z uspehom izvršili nekoliko manjših podjetij pri Ornesu in Vatrouville. Severno Plireya se je izjalovil močan francoski sunek. — Z ostalih bojišč nič novega. — Ludendorff.

Berlin, 18. aprila zvečer. Na Flanderskem in ob Lysi je položaj neizpremenjen. Severozapadno Moreuila so se izjalovili močni francoski napadi.

Bern, 18. aprila. Vrhovni poveljnik angleške armade je odredil, da se armada takoj prepelje v Francijo. S transportom se je že pričelo.

London, 18. aprila. »Times« pišejo, da je prihod francoskih čet na severno angleško fronto odločilnega pomena v sedanjem položaju. List pravi, da so francoske čete že posegle v boj.

Zadnje vesti.

Burianov Program.

Dunaj, 18. aprila. Zunanji minister je prevzel danes svojo službo. Uradništvo je pozdravil z naslednjimi besedami: Moja politika bo zasledovala iste cilje, kakor jih je zasledovala Czerninova. Svojim zaveznikom ostajamo zvesti, in v zaupanju na našo slavno armado in požrtvovalnost prebivalstva se bomo bojevali z vsemi silami, dokler sovražniki ne spremene svojega stališča. Pri tem se pa ne odstranimo od poti, po kateri je hodil grof Czernin in na kateri je delal za mirovno akcijo, ki jo je zasnoval naš mladi vladar skupno s svojimi zavezniki že za časa mojega uradovanja.

Izpremembe v vnanjem ministrstvu.

Dunaj, 18. aprila. Minister vnanjih zadev baron Burian odpotuje v Nemčijo, da se predstavi nemškemu cesarju in da obišče državnega kanclerja grofa Hertlinga.

Dunaj, 18. aprila. Prezidij Ceskega Svaza in Jugoslovanskega kluba je po skupnem posvetovanju o izpremembi v vnanjem ministrstvu izdal izjavo, v kateri pravi med drugim: Podpirajoč aneksijsko politiko Nemčije in z drugimi zgrešenimi ukrepi sam neteč požar na zapadu, se je grof Czernin oddaljil od edino možne poti, ki bi mogla dovesti do miru. Njegov govor pred nepoklicanim forumom, v katerem je hujskal Nemce in Madžare proti našim someščanom ter nepremišljeno izzval

polemiko o prejšnjih mirovni poskusih, je vojno za nedogleden čas podaljšal.

Baron Trnka odpuščen.

Dunaj, 18. aprila. Bivši minister za javna dela baron Trnka, ki je bil imenovan za črnovojskega generalnega inženjerja, je v tem svojstvu odpuščen in črtan iz liste. Vzrok za ta izredni ukrep je baje iskati v okolnosti, ker je baron Trnka brzojavno pozdravil protestni shod v Pragi dne 13. aprila.

Boljševiki in ruska duhovščina.

Kodani, 18. aprila. Kakor »Jutro Rusije« poroča, je Ljenu moskovskega patrijarha povabil na razgovor, v katerem je zahteval pojasnila za vzroke, ki so duhovščino napotili, da je sklenila anathemo proti boljševikom. Ljenu zahteva, da se razveljavi izrečeno prokletstvo ter bo patrijarha kaznoval, če bi se branil ugoditi Ljenuovi zahtevi.

Finsko poslaništvo v Berlinu.

Zeneva, 18. aprila. Pariški »Temps« poroča, da je moskovska vlada nemško vlado obvestila, da je za prvega tajnika ruskega poslaništva v Berlinu imenovala ruskega vojnega ujetnika Vladimirja Zagorskega, ki se nahaja v nekem taborišču za vojne ujetnike.

Letalec ponesrečil.

Pulj, 18. aprila. Dne 16. aprila je v izvrševanju svoje službe smrtno ponesrečil linijski poročnik Henrik Fondaine pl. Felsenbrunn, eden najodličnejših letalcev. Fondaine je bil danes v Pulju pokopan.

Calais.

Bern, 18. aprila. Bivši francoski zunanji minister Hanotaux piše o pomenu Calaisa: Ne varajmo se več! Usoda sveta, tudi Amerike in Japonske, bo zapečatena, če vzame sovražnik Calais. Prej smo se bojevali sto let za Calais. Isto bi se zgodilo tudi sedaj, če pade Calais v nemške roke.

Predložitev mirovnih aktov v francoskih zborničnih odsekih.

Pariz, 17. aprila. Pred zbranimi zborničnimi odseki za zunanje zadeve, za vojno in mornarico je razložil danes min. predsednik Clemenceau okolnosti, pod katerimi so se vršili poskusi Avstro-Ogrske, izzvati pri aliirancih spor s pomočjo mirovnih pogajanj. Vse tozadnevne akte je predložil odseku za zunanje zadeve, ki bo to vprašanje proučil in o njem poročal.

Aprovizacija.

Krušne komisije bodo uradovale v soboto, dne 20. aprila 1918 od 8. dopoldne do 1. popoldne. Izdajale se bodo izkaznice za petroleje, maščobo ter milo, in sicer po sledečem redu: 1. Izkaznice za petrolej dobe le stranke iz Ljubljane, ne pa iz zunanjih okrajev, to je iz Zgornje Šiške, Viča in Most. Istotako člani vojne zveze. 2. Izkaznice za maščobo dobe le zunanji okraji, to je Zgornja Šiška, Vič in Moste, ne pa stranke iz Ljubljane. Istotako člani vojne zveze. 3. Izkaznice za milo dobe vse stranke, vpisane v krušnih vpisnikih; istotako člani vojne zveze.

Meso na rumene izkaznice C št. 1 do 1300 dobe stranke v petek, dne 19. aprila popoldne, na Poljanski cesti št. 15, po znižanih cenah. Določeni je ta-le red: Od 1. do pol 2. št. 1 do 130, od pol 2. do 2. št. 131 do 260, od 2. do pol 3. št. 261 do 390, od pol 3. do 3. št. 391 do 520, od 3. do pol 4. št. 521 do 650, od pol 4. do 4. št. 651 do 780, od 4. do pol 5. št. 781 do 910, od pol

5. do 5. št. 911 do 1040, od 5. do pol 6. št. 1041 do 1170, od pol 6. do 6. št. 1171 do 1300.

Priglaševanje strank z rumenimi izkaznicami C za mesarje. Drugi teden od 22. t. m. do všteti sobote, 27. t. m. se morajo priglasiti stranke, ki so do sedaj imele rumene izkaznice C za ubožno akcijo. Ker ubožna akcija ne bo tem strankam več razdeljevala mesa, temveč le še druga živila, je v interesu strank samih, da se po določenem redu zgleda, in dobe izkaznice za mesarja. Priglaševanje se mora vršiti po naslednjem redu: V ponedeljek, dne 22. t. m. stranke z rumenimi izkaznicami C št. 1 do 400, v torek, dne 23. t. m. št. 401 do 800, v sredo, dne 24. t. m. št. 801 do 1200, v četrtek, dne 25. t. m. št. 1201 do 1600, v petek, dne 26. t. m. št. 1601 do 2200, v soboto, dne 27. aprila št. 2201 do konca. Vsaka stranka mora prineseti s seboj brezpogojno krušno legitimacijo, nedečo legitimacijo in izkaznico ubožne akcije. Priglaševanje se vrši v uradu mestne aprovizacije, na Poljanski cesti št. 13, I. nadstr. Uradne ure od 8. do 12. dopoldne, in od 2. do 4. popoldne. (Op. ured.: Obe objavi o C-izkaznicah, smo prejeli šele danes po 10. uri; drugi listi so ju prinesli že včeraj. Zaukaj?!)

Meso na rumene izkaznice C št. 1301 do konca dobe stranke v soboto, dne 20. t. m. popoldne na Poljanski cesti št. 15 po znižanih cenah. Določeni je ta-le red: Od 1. do pol 2. št. 1301 do 1458, od pol 2. do 2. št. 1459 do 1616, od 2. do pol 3. št. 1617 do 1774, od pol 3. do 3. št. 1775 do 1932, od 3. do pol 4. št. 1932 do 2090, od pol 4. do 4. št. 2091 do 2248, od 4. do pol 5. št. 2249 do 2406, od pol 5. do 5. št. 2407 do 2564, od 5. do pol 6. št. 2565 do 2722, od pol 6. do 6. št. 2723 do konca.

Meso na zelene izkaznice B št. 1201 do konca dobe stranke v soboto, dne 20. t. m. popoldne po normalnih cenah v cerkvi sv. Jožefa. Določeni je ta-le red: Od 1. do pol 2. št. 1201 do 1320, od pol 2. do 2. št. 1321 do 1440, od 2. do pol 3. št. 1441 do 1560, od pol 3. do 3. št. 1561 do 1680, od 3. do pol 4. št. 1681 do 1800, od pol 4. do 4. št. 1801 do 1920, od 4. do pol 5. št. 1921 do 2040, od pol 5. do 5. št. 2041 do 2160, od 5. do pol 6. št. 2161 do 2280, od pol 6. do 6. št. 2281 do konca.

Razno.

* Potopljena »Drina«. Dela za vzdignenie parnika »Drina« se morajo izvršiti z največjo pazljivostjo, ker obstoji nevarnost, da pojde ladja narazen. Dela so že precej napredovala, tako da bodo odprli pokrov še te dni. Preiskovalni sodnik je kapitana in krmilca parnika »Solije« pustil na svobodo.

* Stanovanjsko pomanjkanje je na Dunaju vedno večje. V mesecu marcu je bilo na Dunaju 1064 praznih stanovanj, v februarju jih je bilo še 1535. Prazni trgovski lokali so v marcu padli od 3817 na 5300.

* Večje partije rumunskih lahkih prašičev prihajajo za dan 18. in 20. t. m. za Dunaj. Oddajalo se bo meso po pol kilograma.

Za tiskovni sklad »Napreja« je daroval sodr. A. Vrčon K 10. — Lepa hvala.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

KINO CENTRAL v deželnem gledališču

Petek 19. aprila

priljubljene posebne predstave.

Samo en dan!

SEN LJUBAVI.

RAVNOTEŽJE.

V glavni vlogi: GIZELA WERBEZIRK.

Sobota 20. aprila ob pol 5. pol 7. in pol 9. — Nedelja 21. aprila ob 5. 7. in 9. — Ponedeljek 22. aprila ob pol 5. pol 7. in pol 9.

Dveurni dvojni spored.

Brigita ali Ropar iz Kaitenberga.

Velika pretresljiva ljudska igra.

Princ Waldemar — Waldemar Princ.

Izvrstna prvovrstna veseloigra.

Najnovejši dunajski damski modeli.

(Obleke in klobuki.)

Pri teh dve uri trajajočih predstavah 10 vin. zvišana vstopnina.

Ni za mladino.

Sobota 20. aprila ob pol 3. — Nedelja 21. apr. ob pol 11. dopoldne in 3. popoldne — Ponedeljek 22. aprila ob pol 3. popoldne.

družinske predstave

pristopne tudi mladini.

MENE TEKEL

Opozoritve z onega sveta.

Poleg tega še drugi sijajni filmi.